

nos finem nostrum supernaturalem visionemque intuitivam attingere non posse, nisi mediante Incarnatione, nihil omnino probare videtur, et difficultas quam solvere intendit eadem juxta nos remanet. Res ipsa est certa; modum autem rei nos effugere fatemur.

Cæterum, quod probabilius nobis et plerisque theologis videtur dicimus, quæstionem, ut pote a secretis Dei consiliis pendentem, ulterius premere non volentes.

Imo libenter fatemur quæstionem philosophice spectatam esse gravem, immensam, Deo et hominibus dignam.

CAPUT SEXTUM.

DE DOTIBUS CHRISTI.

Inter dotes seu qualitates Christi, aliæ spectant ad ipsius animam et aliæ ad corpus. De iis quæ spectant ad divinitatem non loquimur; de fide est Christum sub hoc respectu omnes perfectiones divinas habere.

ARTICULUS PRIMUS.

DE DOTIBUS CHRISTI QUÆ SPECTANT AD IPSIUS ANIMAM.

Certum est animam Christi, in primo creationis suæ instanti, Verbo divino hypostatice fuisse unitam; beatissima enim Virgo non solum peperit, sed concepit Filium Dei: *Ecce Virgo in utero habebit et pariet Filium, et vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus*, Matth. 1, 23. De fide est mysterium Incarnationis in sinu ejus fuisse consummatum; at consummari non potuit sine assumptione mentis et corporis: ergo nullum admittendum est intervallum inter utriusque creationem et hypostaticam eorum unionem cum Verbo Dei. Ita omnes, contra Origenem qui docebat animam Christi ante Incarnationem existisse, atque ut hoc mysterium fieret meruisse; et contra Paulum Samosatenum ac Photium, qui opinabantur Christum existisse antequam Deo

jungeretur, hancque unionem decursu temporis meruisse.

Quærent subtiliter theologi an humanitas Christi existere potuisset ante suam cum Verbo divino unionem hypostaticam. Quidam affirmant; alii negant, inter quos P. Thomassin, cujus rationes non videntur valde graves. Cum de sola possibilitate speculative sumpta agatur, discussionem circa hoc punctum merito seponimus.

Constat iterum animam Christi, in primo existentia suæ instanti habuisse quidquid essentiam mentis humanæ constituit, alioquin Christus non fuisset *perfectus homo*.

Si quæ sint igitur difficultates, versantur circa qualitates mentis Christi accidentales, et præsertim circa ejus scientiam, sanctitatem et libertatem de quibus in tribus paragraphis dicturi sumus.

§ I. — De scientia Christi.

Christus, ut Deus, habebat scientiam infinitam: de illa non agitur, sed de scientia quam habebat ut homo.

Gnostici et Valentiniani, referente S. Irenæo, adversus Hæres. lib. 1, cap. 16 et 17, docuerunt Christum, sub respectu scientiæ, aliorum puerorum fuisse similem, præceptore usum esse, et elementa scientiæ humanæ didicisse.

Lutherus et Calvinus denegabant Christo ultimi judicii cognitionem. Grotius, in cap. xxiii S. Marci, dicit non nisi post suam resurrectionem Christum omni scientia fuisse donatum, sicut et omni potestate in cælo et in terra. Quidam veteres sic sensisse videntur.

Communis tamen theologorum sententia est Christum ut hominem, in primo conceptionis suæ instanti, ea donatum esse scientia quæ excludit omnem errorem, dubitationem, incertitudinem seu formidinem errandi, id est, tota scientia quam ipsius conditio, status et dignitas postulabant.

PROPOSITIO.

Christus, ut homo, perfectam habuit scientiam, etiam in primo conceptionis suæ instanti.

Prob. Scriptura sacra, quinta synodo generali, et sanctis Patribus et theologorum consensu.

1° *Scriptura sacra.* Isai. XI, 2 : *Requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus concilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis.* Ille textus de Messia proindeque de Christo intelligitur.

Joan. I, 14 : *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis, et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre, plenum gratiæ et veritatis.* Hæc verba, plenum gratiæ et veritatis, recte non dicerentur de Christo ut Deo : ergo intelligi debent de Christo ut homine : porro perfectam significant scientiam : ergo.

Coloss. II, 3 : *In quo (Christo) sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi.* Qui omnes thesauros sapientiæ et scientiæ possidet, evidenter perfectam habet scientiam.

Ergo Christus, ut homo, perfectam habuit scientiam ante suam resurrectionem, idque vi unionis hypostaticæ cum verbo divino; nam hæc scientia tribuitur Verbo incarnato : at unio hypostatica in primo conceptionis instanti existit : ergo et scientia Christi; nulla quippe est ratio cur aliud assignetur tempus.

2° *Quinta synodo generali* quæ, collat. 8, cap. 12, contra Theodorum Mopsuestenum definit nullum admittendum esse profectum in Christo a deterioribus ad meliora; at si perfectam scientiam in primo conceptionis instanti non habuisset, profectus a deterioribus ad meliora admittendus foret : ergo.

Ex SS. Patribus. S. Greg. Naz., Orat. 20 : « Proficiebat » ut ætate, ita etiam sapientia : non quod hæc in eo incrementum caperent; quid enim eo quod a principio » perfectum erat, perfectius esse possit? sed quod hæc » paulatim detegerentur et elucerent. »

S. Aug., de Peccatorum meritis et remissione, lib. 2,

cap. 29 : « Ignorantiam nullo modo crediderim fuisse in » infante illo in quo Verbum caro factum est... nec illam » ipsius animi infirmitatem in Christo parvulo fuerim » spicatus quam videmus in parvulis. » Alia multa taceo. Ergo 2°.

4° *Theologorum consensu.* Ab unanimi theologorum sententia recedere periculosa est temeritas : atqui unanimes sunt theologi catholici in propositione nostra admittenda : ergo.

Dices : Legitur de Christo, Luc. II, 52 ; *Jesus proficiebat sapientia, et ætate, et gratia, apud Deum et homines.* Ergo.

R. Nego conseq. Verba enim hic objecta probant duntaxat indicia sapientiæ in Christo latentis cum ætate crevisse, et Christum quotidie perfectiora sapientiæ opera coram Deo ac hominibus fecisse : revera Patres, ut S. Greg. Naz. supra relatus, et Scripturæ interpretes ea sic intelligenda esse dicunt : ergo nihil ultra concludi potest.

Si Christus a Maria et a Judæis eam comitantibus quaesierit ubi posuerant Lazarum ; si ter Petrum interrogaverit dicens, *Simon Joannis, diligis me, etc.*, id fecit ut se humano loquendi modo accommodaret; at locutiones istæ nullam in eo arguunt ignorantiam, quod agnovit Petrus, dicens : *Domine, tu omnia nosti; tu scis quia amo te,* Joan XXI, 17. Sic ipse Deus interrogans Adamum, dixit ei : *Ubi es?* Gen. III, 9.

Difficultatem autem petitam ex verbis quibus videtur Christum diem ultimi judicii ignorare, jam solvimus in Tractatu de Trinitate, ubi de divinitate Verbi agebatur.

Diximus in propositione *Christum habuisse scientiam perfectam*, hoc est, suæ conditioni, dignitati et muneri competentem, sine hæsitacione aut incertitudine aliove errore positivo; non vero scientiam infinitam, quæ soli Deo competit.

Hinc 1° Christus, ut homo, essentiam divinam intellectu comprehendere non potest, quia infinitam habet scientiam.

Hinc 2° plerique theologi, cum S. Thoma, docent Christum, ut hominem, omnia possibilis non cognoscere, alio-

quin divinam potentiam, ac proinde divinam essentiam attingeret, quod repugnat. Cognoscit igitur omnia existentia, sive præsentia, sive præterita, sive, ut probabilius, et futura, quia ea videt in decretis Dei existentia. Inter mera possibilis autem, quæ cognoscat, quæ ignoret, determinare non valemus.

Quæritur an Christus, ut homo, visione Dei intuitiva perfrui cœperit in primo conceptionis suæ instanti.

R. affirmative, ob varias rationes. 1° Scientia ejus erat perfecta: atqui non fuisset perfecta si hac visione caruisset: qui enim visionem intuitivam non habet, cognoscit tantum ex parte, juxta Apostolum, I Cor. XIII, 9, videt *per speculum et in ænigmate*, ibid. v. 12: at qui cognoscit tantum ex parte, qui videt per speculum et in ænigmate, perfectam non habet scientiam: ergo. 2° Testimonia Patrum superius relata aliaque similia usque ad visionem intuitivam extendenda videntur. 3° Theologi et doctores unanimi voce hanc visionem tribuunt Christo in ipsomet unionis hypostaticæ instanti. Ergo.

Non dissimulandum tamen hanc conclusionem nullo evidenti, sive Scripturæ, sive traditionis testimonio inniti: unde theologi unanimiter eam admittentes, non tradunt tanquam de fide.

§ II. — De sanctitate Christi.

Certum est Christum, ut hominem, fuisse sanctum; vocatur enim *Sanctus sanctorum*, Dan. IX, 24; *Quod nasceretur ex te sanctum*, inquit angelus ad Mariam, *vocabitur Filius Dei*, Luc. I, 35: et ipsi dæmones dicebant: *Scio te quis sis, Sanctus Dei*.

In quo autem constiterit sanctitas Christi ostendendum est per sequentes propositiones.

PROPOSITIO PRIMA.

Christus in primo conceptionis suæ instanti habuit 1° gratiam habitualem, 2° dona Spiritus sancti, 3° virtutes infusas theologicas et morales, 4° gratias gratis datas.

Prob. 1°. *Christus habuit gratiam habitualem.* Verbum enim caro factum dicitur, Joan. I, 14, *plenum gratiæ*; et

ibid. 16, dicitur: *De plenitudine ejus accepimus*; cap. III, 34: *Quem enim misit Deus, verba Dei loquitur*; non enim *ad mensuram dat Deus Spiritum*. Atqui hæc probant plenitudinem gratiæ sanctificantis fuisse in Christo, et ita omnes sentiunt.

Nou igitur admittendi sunt in Christo defectus quos gratia impugnat in nobis, ut ignorantia, concupiscentia, mentis debilitas, etc.

2° *Habuit dona Spiritus sancti*, sine imperfectionibus quibus apud nos immixta sunt. Isai. XI, 2, legitur: *Requiescet super eum Spiritus Domini, spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, et replebit eum spiritus timoris Domini*. Ille textus intelligendus est de Christo, *ut patet ex contextu*; ex S. Irenæo, adversus Hæres. I. 3, cap. 3; ex Tertull. adversus Judæos, cap. 9; ex S. Hieron., in Isai., ex aliis Patribus et Scripturæ sacræ interpretibus. Ergo.

In Christo autem non fuit, sicut apud nos, ignorantia, deliberatio, salutis incertitudo aliæque imperfectiones quibus dona scientiæ, consilii, fortitudinis, timoris, etc., opponuntur.

3° *Omnes habuit virtutes infusas, sive theologicas, sive morales*, cum perfectionibus suis compatibles. Id necessaria videtur appendix, 1° unionis hypostaticæ, 2° plenitudinis gratiæ, 3° donorum Spiritus sancti. *Sic omnes sentiunt.*

Diximus, *cum perfectionibus compatibles*; ratio patet. Unde non habebat fidem neque spem, siquidem illæ virtutes cum scientia perfecta et visione intuitiva conciliari nequeunt; nec etiam virtutes solo facultatum exercitio acquisitas, quamvis actus virtutum sibi infusarum reipsa exercuerit.

4° *Habuit gratias gratis datas*, quæ scilicet in aliorum utilitatem conceduntur; sunt enim, juxta B. Paulum, I Cor. XII, 9 et 10: *Gratia sanitarum, operatio virtutum, prophetia, discretio spirituum, genera linguarum, et interpretatio sermonum*: atqui, ex narratione Evangelica, constat Christum his omnibus gratiis donatum fuisse.

Certum est Christum miracula operatum esse vi potentiae divinae qua praeditus erat, per suam humanitatem quae fuit eorum causa instrumentalis et moralis, quatenus divinitatem movit ad agendum. An vero fuerit etiam causa physica, subtiliter quaerunt theologi: nos autem ab hac investigatione abstinemus.

PROPOSITIO SECUNDA.

Christus nunquam peccavit, nec peccare potuit.

Nota. Haec propositio est contra nonnullos decimi sexti saeculi haereticos, qui non erubuerunt tribuere Christo in cruce pendenti actus impatientiae et desperationis.

Prob. Scriptura sacra, SS. Patrum testimoniis, et ratione.

1° *Scriptura sacra.* Joan. VIII, 46: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* II Cor. V, 2: *Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* Hebr. IV, 15: *Tentatum autem per omnia absque peccato.* I Joan. III, 5: *Ille apparuit ut peccata nostra tolleret, et peccatum in eo non est.*

Alibi Christus dicitur simpliciter justus, sanctus, impolutus, segregatus a peccatoribus, justitia, sanctitas: atqui haec vera non essent si vel unum admisisset peccatum, sive originale, sive actuale, sive grave, sive leve: ergo 1°.

2° *Ex SS. Patribus* qui unanimi voce Scripturae concinentes, docent in innumeris locis Christum semper fuisse sanctum, immaculatum, et ab omni peccati putredine alienum; inutile est eorum testimonia hic specialiter referre. Ergo 2°.

3° *Ratione.* Cum Christus, vi unionis hypostaticae, semper fuerit Filius Dei, si peccatum vel unico instanti habuisset, recte dici potuisset Filium Dei peccasse, seipsum offendisse, penas meruisse, etc.: atqui haec sunt absurda: ergo 3°, etc. Aliunde, etc. Ergo.

Dices 1°: Verbum, licet impassibile in sua natura, factum est passibile in natura humana: ergo similiter et peccare potuit.

R. Nego conseq. et paritatem. Ratio disparitatis est, quod passibilitas naturalis sit humanae naturae appendix; non magis igitur Verbi personam dedecet quam ipsamet humanitas: contra vero, cum peccatum sit actus rebellionis erga Deum, manifeste repugnat illud Filio Dei tribui. Ergo.

Dices 2°: Christus exclamavit in cruce: *Deus meus, Deus meus, utquid dereliquisti me?* Matth. XXVII, 46: atqui haec verba impatientiam et desperationem indicant: ergo.

R. Nego min. Sensum enim tam indignum Christo verbis hic objectis tribuere non licet, si ea in pio sensu optime intelligi possint; atqui verba praedicta in pio sensu optime intelligi possunt: et sic revera a cunctis Scripturae interpretibus intelliguntur, nempe eo sensu quod Christus hic dolorum suorum acerbiter exprimat eamque Patri suo offerat, atque manifestet cruciatus suos nulla consolatione sensibili leniri: ergo.

Quaeritur 1° an in Christo fuerit fomes peccati, seu concupiscentia.

R. negative. Concupiscentia enim, ut vulgo intelligitur, consistit in motibus indeliberatis quibus ad peccatum impellimur: atqui tales motus in Christo nunquam existerunt, 1° quia personam Filii Dei dedecissent, ferme sicut ipsum peccatum; 2° quia hi motus Christo non tribuendi sunt, qui in Adamo ante peccatum non existebant; 3° quia sancti Patres ita judicarunt: unde S. Aug., Opere imperf., lib. 4, n. 37, ait: « Quisquis credit carnem Christi » contra spiritum concupivisse; anathema sit. » Ergo.

Neque objiciatur tentatio a daemone Christo suscitata; erat enim tantum externa, id est, in propositione actus peccaminosi consistebat, non vero in internis motibus concupiscentiae. Christus sapientissime permisit contra se perversas spiritus maligni suggestiones, ut exemplo suo doceret quid in tentationibus agendum sit; sed nullo modo inclinatus fuit ad assentiendum malo sibi proposito: ergo inde male concluderetur motus concupiscentiae in ipso existisse.

Si autem ante passionem suam Deum Patrem oraverit, dicens, Matth. xxvi, 39 : *Pater mi, si possibile est, trans-eat a me calix iste*; non quia tentabatur et formidabat ne tentationis violentiæ cessurus esset, sed ut ostenderet naturalem animæ suæ repugnantiam, magnitudinem ac intensitatem dolorum quos pro nobis libenter et ex propria electione sufferebat: unde S. Lucas eandem orationem referens, scribit, xxii, 42 : *Pater, si vis, transfer calicem hunc a me* : et, juxta utrumque Evangelistam, Christus addidit : *Verumtamen, non sicut ego volo, sed sicut tu: non mea voluntas fiat, sed tua.* Ergo.

Quæritur 2° an Christus quod perfectius erat semper elegerit.

R. affirmative, idque certum videtur ex sequentibus ipsius Christi verbis, Joan. viii, 29 : *Quæ placita sunt ei facio semper.* Inde concludunt theologi illum non solum divinis præceptis, sed et omnibus consiliis perfectum semper præstitisse obsequium, atque inter varia bona opera, meliora continuo elegisse. Docetur tamen id unionis hypostaticæ necessariam non esse consequentiam.

§ III. — De libertate Christi.

In memoriam revocandæ sunt notiones circa libertatem in genere, quas tradidimus in Metaphysica, loquendo de libertate Dei et de libertate humana.

Notandum est duplicis generis esse præcepta Christo, ut homini, a Deo imposita : naturalia, scilicet, v. g., colendi Deum, non mentiendi; et positiva, v. g., moriendi pro hominibus. Hic duo inquiruntur, 1° an Christus reipsa fuerit liber; et 2° quomodo libertas in ipso cum aliis perfectionibus ejus conciliari possit.

Punctum primum. — *An Christus reipsa fuerit liber.*

Certum est 1° illum non habuisse libertatem contrarietatis, cum, ex modo probatis, malum nunquam facere potuerit.

Certum est 2° illum fuisse liberum ab omni coactione, idque a nemine negatur.

Difficultas est igitur an liber fuerit etiam a necessitate: quidam, difficultate conciliandi libertatem Christi cum ipsius impeccabilitate pressi, id negarunt, contententes ad merendum aut demerendum in statu naturæ integræ libertatem a necessitate requisitam non esse, sed sufficere libertatem a coactione, quamvis sit de fide quod in statu naturæ lapsæ ad merendum aut demerendum non sufficiat libertas a coactione, sed requiratur libertas a necessitate.

PROPOSITIO.

Christus in plurimis et præsertim in subeunda morte fuit liber a necessitate.

Prob. Scriptura sacra, ex SS. Patribus, et ratione.

1° Scriptura sacra. Isai. liii, 7 : *Oblatus est quia ipse voluit*: hæc verba, juxta omnes, intelliguntur de Christo: porro veram exprimunt libertatem. Joan. x, 17, 18 : *Ego pono animam meam ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a meipso, et potestatem habeo ponendi eam, et potestatem habeo iterum sumendi eam: hoc mandatum accepi a Patre meo.* Certe hic agitur de Christo ut homine, siquidem mandatum hoc faciendi acceperit a Patre: atqui tamen vera hic exprimitur libertas.

Sic in pluribus aliis locis, v. g. : *Scio quos elegerim; Non vos me elegistis, sed ego elegi vos*, etc.; electio autem est actus veræ libertatis: ergo 1°.

2° Ex SS. Patribus: S. Aug., Tract. 37 in Joan., n. 9 : « Audi, stulte: *Nondum venerat hora ejus*, non qua cogere-tur mori, sed qua dignaretur occidi.... Quomodo sub-tem habeo ponendi animam meam? etc. »

S. Th. in 3, q. 18, art. 4, ad. 3 : « Voluntas Christi, licet » sit determinata ad bonum, non tamen ad hoc vel illud » bonum. »

Eodem modo innumeris locis libertatem Christi expriment alii Patres et doctores. Ergo 2°.

3° Ratione; nam 1° Christus acceperit mandatum, obediens fuit, merita coram Deo, *ut infra dicemus*, acquisivit: